

מאמר מוסר ודעת מכבשנו של מֶרֶן הַמִּשְׁגִּיחַ הַגָּה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר שליט"א

דברי התעוררות במלאת שנה להסתלקות רה"י זצוק"ל

הלימוד ממעשיו של הצדיק – גם לאחר פטירתו

בימים אלו חל יום השנה הראשון למרן רה"י רבי אשר הכהן דויטש זצ"ל, זמן ה'אירצייט' הוא זמן של התעוררות מחודשת, הזדמנות וחובה ללמוד מתורתו, ממעשיו, ממוסריו, מההליכות והדרכים שראינו אצלו והתחנכנו והתעוררנו מכוחו.

דרכו של עולם שכאשר אדם מסתלק הרושם של מעשיו ופעולותיו פוחת והולך עם הזמן, אולם כלפי הצדיק נאמר "צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה, שתולים בבית ה' בחצרות אלוקינו יפריחו", דהיינו שהתורה שהוא לימד והשאר אחריו היא בבחינת עץ המצמיח פירות שבידינו גם כיום לאוספם וליהנות מהם. הפסוק אומר "באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם" (במדבר כא, יח) הבאר שהתייגעו השרים לחפור ממשיכה לנבוע עוד ועוד ומכוח השפעתם ומציאותם יכולים אנו גם כיום לשאוב ולדלות מים חיים, ללמוד ממעשיהם ומדרכיהם.

"אבן טובה תלויה בצווארו של אברהם" – דברי תורתו ומעשיו

הגמרא במסכתין (ב"ב טז, ב) אומרת "אבן טובה [נ"א מרגלית] היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם – תלאה הקב"ה בגלגל חמה", מהי אותה אבן טובה שהייתה תלויה בצווארו של אברהם? ומה הכוונה שלאחר פטירתו תלה אותה הקב"ה בגלגל חמה?

מבאר זאת בספר 'עין אליהו' (להגאון ר' אליהו שיק) על פי הפסוק (משלי ג, א) "קשרם על גרגרותיך" המדבר על התורה והחובה לשומרה וללומדה, דהיינו שאצל מלמדי התורה ומבאריה הדיבור בדברי תורה נחשב כתלוי בצווארם שכן הדיבור יוצא מגרונו של אדם, וכמו שאומרים חז"ל (עירובין נד, א) עה"פ "כי חיים הם למוצאיהם ולכל בשרו מרפא, אל תקרי למוצאיהם אלא למוציאיהם בפה". ומביא בשם הגר"א שמבאר כי בתורה יש פנימיות וחיצוניות כמו שבגוף האדם יש פנימיות וחיצוניות, הגוף והנשמה, ולכן 'חיים הם למוציאיהם' זה קאי על הנפש ולכל בשרו מרפא' זה קאי על הגוף.

אברהם אבינו בדבריו ריפא את בני האדם מחולי הנפש

זוהי מהותה של המרגלית שהייתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו דהיינו התורה שלימד את בני האדם, האמונה שביאר לכל באי עולם על ידי דבריו הנכוחים, הם המה המרגלית שהייתה תלויה בצווארו שכל הרואה אותה מתרפא, דהיינו שנרפא מכפירתו ומתחיל להאמין בקב"ה.

וכן מבאר רבינו בחיי בהקדמתו לפרשת יתרו "עם דבור הלשון שנתן באדם אשר עמו יש לו יתרון על שאר בעלי חיים **אפשר בו לרפאות למי שיש לו חולי הנפש ולקרב אותו תחת כנפי השכינה ולהנחילו החיים האמתיים הנצחיים**, והמידה הזאת מצאנוה באברהם אבינו שהחזיק והמשיך רבים לאמונת הש"י, וכל זה ברפואת הלשון והיא המרגלית שהיתה תלויה בצווארו, ובאור זה כי המשיל המידה הזאת שהיא מאירת עינים למרגלית המאירה, ואמר תלויה בצווארו לפי שהדבור הוא בגרון, וכל מי שהיה לו חולי הנפש והיה שומע דבריו של אברהם אבינו מיד היה מתרפא מחליו. וכשנפטר מן העולם לא השאיר אחריו שום נברא שיורה על אלוקותו של הקב"ה ועל יחודו אלא גלגל חמה, על דרך הכתוב "השמים מספרים כבוד א-ל".

[ובמאמר המוסגר יש לציין את דברי המהר"ל (גור אריה, בהוספות שנוספו ע"י המחבר לאחר ההדפסה הראשונה, בראשית כא, יד) שאין הכוונה שהרואה התרפא מיד בפעם אחת אלא שהתחיל להתרפאות אבל

היה צריך להמשיך ולהתבונן במרגלית – התורה והאמונה, כדי להתרפא לגמרי מחולי הנפש ולהדבק בעץ החיים].

לימדו אותנו כאן חז"ל שההשפעה של הצדיק יש לה המשכיות בבריאה שהרי לאחר פטירתו של אברהם אבינו "תלאה הקב"ה בגלגל חמה", דהיינו שההשפעות שלו עדיין ממשיכות בעולם, הם לא נגמרו אלא נותרו בעולם כמציאות קיימת אלא שעכשיו נצרך לזה יותר עבודת האדם וכך גם אחרי פטירתו של הצדיק עדיין אפשר להמשיך וללמוד מתורתו וממעשיו ולקבל מהשפעתו, על ידי שנתבונן, נלמד ונעמיק בהם וכך נוכל לקבל מהם תועלת.

אדם חייב לנסות ללמוד ממעשיו אבותינו הראשונים

אם קיים באדם הרצון האמיתי והכנה לחפש ולהבין דבר אמת, לבחון וללמוד מהי הדרך הנכונה והנצרכת, כיצד הוא האופן הנעלה יותר בלימוד התורה ועבודת ה', אז גם כאשר הרב מסתלק מתלמידיו הרי שהשפעתו לא בטלה ולא פגה אלא היא נותרה בבריאה וסוללת ומאירה לנו את הדרך להבין ולהאיר את אור האמונה וההשגחה.

הרמח"ל מביא את דברי חז"ל הידועים "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב", ולמרות שברור לנו ללא כל ספק שאין לנו אפשרות אף לגעת בקצה דרגותיהם הרמות והנשגבות של האבות הקדושים, אבל החובה עלינו היא להתבונן במעשיהם והליכותיהם, בגדלותם ובעבודתם של אבות העולם כדי ליצור בקרבנו את ההשתוקקות, את הרצון להשתייך אף במעט למעשיהם, וכלשונו של הרמח"ל (בדרך עץ חיים) "שיעמוד האדם בכל יום לפחות שעה אחת פנוי משאר כל המחשבות לחשוב רק על הענין הזה שאמרתי, **ויבקש בלבבו מה עשו הראשונים אבות העולם שכך חשק ה' בהם? מה עשה משה רבינו, עליו השלום? מה עשה דוד, משיח ה', וכל הגדולים אשר היו לפנינו?** ויעלה בשכלו, מה טוב לאדם כל ימי חייו לעשות כן גם הוא וטוב לו! אז יתורו מחשבותיו לדעת, באיזה מצב הוא נמצא ועומד", אנחנו, עם כל קטנות מצבינו, מכל מקום מאפשרים לנו מן השמים ויכולים אנו להשתייך ולנגוע במעשי האבות, עם קצת מחשבה והתבוננות יכולים אנו להבין וללמוד את דרכי ההנהגה ועבודת ה' מתוך מעשי אבותינו.

וכך הוא הדבר גם כן כלפי כל גדולי הדורות וחכמי התורה שבכל הזמנים עד לימינו אנו, כי לכל המעשים הטובים ישנם השפעות והשלכות לדורות עולם, והכל הכל כשלשלת אחת ארוכה שכל חוליה מחוברת לחברתה, וכך שייך להתחבר ולנגוע במשהו במעשי האבות.

דברי ההספד שהספיד רבינו בישיבה את מרן הגר"ש זצ"ל

כולנו יודעים וכבר הוזכר כי הגאון רבי אשר זצ"ל ביקש שלא יספידוהו, ואף הוא עצמו כשהתבקש להספיד בישיבה את רבינו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, שר' אשר אחז ונקט שהיחס של כל הרבנים ובני הישיבה צריך להיות כלפיו בגדר של 'מרא דאתרא', כי כל השאלות שהתעוררו בענייני הישיבה והשתלשלותם, כל קיומה ועניינה, עלו על שולחנו ונידונו לפניו והכל נעשה בדיוק לפי הוראותיו הברורות וכפי שהזכיר כמה פעמים ברבים שלא זזנו מהוראותיו כמלוא נימה, ולמרות זאת, כאשר נתבקש להספידו הקדים ואמר כי הוא חושש ומתקשה להספיד, אך הוסיף ואמר כי הוא לא עומד להספיד אלא רק מספר ברבים את המחשבות וההרהורים שעלו בליבו שהגיע לאזניו דבר הסתלקות מרן זצ"ל.

נצטט כמה מדבריו מתוך הספד זה, בגדר 'דבריו של מת' לפי הבנתנו וזכרוננו, ונאים הדברים למי שאמרם.

רבי אשר הביא בתוך דבריו את דברי האלשי"ך על הפסוק בקהלת (יב, ה) "כי הולך האדם אל בית עולמו וסבבו בשוק הסופדים - בית עולמו הוא חלקו בגן עדן, שכל אחד יש לו מדור בפני עצמו", העולם הבא הוא לא מקום מסוים שכל מי שנפטר הולך לשם אלא כל אחד יש לו את בית 'עולמו' - העולם שלו, שהוא בנה לעצמו בעצמו במשך עבודתו כל ימי חייו, העולם הבא הוא מציאות שנוצרת ונבראת מכוח המעשים של האדם בחיי חיותו, תורתו ומצוותיו, הם אלו שבונים ומעמידים את 'בית עולמו', את דרגתו ומקום המצאותו לנצח נצחים.

על ידי הלימוד ממעשי הצדיק - מביאים לעילוי נשמתו

ממילא, כאשר אדם מגיע לשם הוא כבר לא יכול להוסיף לעצמו דבר, מה שהוא בנה לעצמו במשך ימי חייו זה מה שיש לו, כל החיות של העולם הבא שלו הוא רק ממה שהוא יצר לעצמו בעבודתו והשתדלותו בעולם הזה. אבל, כאשר אלו שנותרו בעולם הזה סופדים לנפטר, מתיישים יחד להתחזק וללמוד ממעשיו הטובים, הרי שבזה הם עדיין יכולים להוסיף ולתקן עבורו עוד ועוד.

והוסיף והביא את דברי המהר"ם מינץ שמבאר את הגמרא בשבת (קג, א) "אחים בהספידא דהתם קאימנא" דהיינו שרב חשש שמא רב שמואל בר שילת יפריז בדברי הספדו יתר על המידה ולכן אמר לו שרק יספיד ויאמר 'דהתם קאימנא', דהיינו שעל ידי ההתעוררות של התלמידים על פטירתו של רב זה מה שיכול להועיל לו שם בעולם האמת כאילו הוא עדיין בעולם הזה.

והביא עוד שהמהר"י מינץ עצמו התנהג באופן זה למעשה כאשר הספיד את הבית יוסף והרמ"א והזכיר את העובדה שחיברו ספרים ללמד את העם דבר הלכה ועל ידי זה הרבו תלמידים שלומדים את דבריהם וספריהם ובזה מתרבים זכויותיהם בעולם האמת.

היצר מניא את האדם מחיזוק במחשבה ש'זה לא שייך אלי'...

נקודה חשובה נוספת שדיבר רבי אשר זצ"ל באותו הספד שנוגעת כמעט לכל אחד למעשה, שהנה המנהג הוא כשרוצים לעורר אדם להיטיב דרכיו ולהשתדל יותר בלימוד התורה ותיקון המידות, הדרך היא על ידי שמדברים ומספרים בשבחם של גדולי ישראל, מביאים דוגמא מגדולי עולם שעבדו והתאמצו עד כלות הכוחות בעסק התורה והתגברות על מידותיהם וכדו'.

אמנם, כמעט תמיד מתעורר היצר הרע ואומר לאדם 'הכל טוב ויפה, אבל זה לא שייך אליך', היצר הרע מכניס תחושה בלב האדם שכל הסיפורים והעובדות המרוממים והמיוחדים והיפים הללו שייכים רק אצל אותם גדולי ישראל, אנשים מורמים מעם, קדושים וכשרוניים, שנולדו עם יכולות וכישורים מתאימים להיות גדולי ישראל, אבל אני הקטן, הפשוט והדל, חסר היכולות והכשרונות, מה אני יכול להשיג כבר, אין לי זכרון מיוחד וגם לא חריפות השכל, אין לי יכולת לשבת שעות על גבי שעות בהתמדה וגם לא חברותות טובים כל כך, וכך אדם משתכנע שאין באפשרותו להגיע ולהשיג מדרגות עליונות ולהתקרב לדרגת הנפטר.

כותבי תולדות הצדיקים - מחלישים בנו את השאיפות לגדלות...

והוסיף והזכיר מדברי רבי יצחק הוטנר זצ"ל שהקפיד על כותבי תולדות הגדולים למיניהם, שנוהגים לספר עד כמה אותו גדול היה קדוש מרחם וכבר בקטנותו ניכר כי עדיין לגדולות, בקדושה וכשרונות נעלים, ובזה הם גורמים לקרירות בשאיפותיהם של הקוראים... שהרי אדם אומר לעצמו שאותו אדם נהיה גדול בתורה מכיוון שהוא נולד כזה קדוש, כזה בעל כשרון, כזה הורים קדושים או קהילה מיוחדת, וממילא אדם עלול להרגיש ולהיות בטוח שכל זה לא שייך אליו.

אבל, אמר רבי אשר, צריכים אנו לדעת ולזכור כי הדברים אינם נכונים כלל וכלל, ראשית הלא חז"ל מעידים לנו באופן הברור ביותר כי "כל הגדול מחבירו - יצרו גדול הימנו", זוהי המציאות המוחלטת, שגם אדם שגדול יותר בתורה הנסיונות האישיים שמתגברים אצלו הם בהתאם, אין אדם שלא מתמודד, אין אדם שלא צריך להתגבר על קשיים ונסיונות, כל אחד במקום שלו, אבל לא שייך אדם שיתעלה בלי להתגבר ולהתמודד עם נסיונות בכל תקופות חייו.

גם לרב אלישיב ולסטייפלער זה היה קשה...

וסיפר בשם אחיו הגאון רבי ברוך שמואל זצ"ל שסיפר על ראש ישיבה תלמיד חכם שבמשך שנים רבות העמיד תלמידים בשיעורים בישיבה ועלה בדעתו לעזוב את הכל וללמוד לבד כדי להספיק דברים נוספים שלא הגיע אליהם עד היום עם התלמידים, ועלה לשאול את הרב אלישיב בטענה 'מתי אעשה גם אנכי לביתי'... אמר לו הרב אלישיב כי מנסיונו הוא יודע שלשבת וללמוד לבד זה קשה מאוד ואם כן בוודאי שלא יצליח!!

אותו תלמיד חכם השואל העיז פניו ושאל 'הרי הרב עשה כן והצליח'... אמר לו הרב אלישיב שלא יחשוב שזה הגיע אצלו בקלות, הוא נדרש לתמריצים ותרגילים שונים כדי להתגבר ולהצליח כמו לדוגמא שקבע לעצמו ללמוד רק שעה ואחר כך עוד שעה וכן הלאה עד שבסופו של דבר הצליח לכבוש זאת ונעשה לו כטבע, אבל לא יחשוב שזה קל.

כך מסופר גם על אדם שהגיע לסטייפלער והתלונן בפניו שקשה לו ללמוד, אמר לו הסטייפלער 'וכי אתה חושב שלי זה קל? החכמה היא להתמודד עם הקושי, להתגבר עליו, לנצח אותו, גם לי יש זמנים שבהם הולך קשה מאוד, אבל שלרגע לא תחשוב שאפשר להשיג משהו ברוחניות בקלות וללא מאמץ ועבודה'.

אמר על כך רבי אשר בהספדו שבוודאי לא נכון לומר שכל הגדלות של הרב אלישיב נבעה מהכשרונות המיוחדים שהיו לו, שהרי ידוע עד כמה הוסיף על כך עמל ומאמץ בלי סוף, בתוספת לכשרונות ולחריפות שהייתה לו, וזה שייך לכל אחד, גם אם לא נצליח להגיע לאותם השגות ודרגות אבל כאשר עמלים ומתאמצים בוודאי זוכים ומשיגים ומתעלים.

המעלה והשאיפה הגדולה ביותר - להיות 'תלמיד חכם'

בתוך הדברים הזכיר עוד נקודה שמאוד היה לו איכפת ממנה ודיבר על כך בישיבה פעמים רבות, כלפי הלימוד באיטיות, כשעומדים זמן ממושך על סברא ולא מספיקים עוד ועוד סוגיות, לא גומרים את כל המסכת או לפחות את רובה, לא אווזים עם השיעור, לא מתרחבים ומעשירים את הידיעות במרחבי התורה, הרי כל השאיפה שלנו היא לגדול, להתהוות ולהיות תלמידי חכמים, לגדול בתורה, האם בצורה כזאת שייך לגדול תלמידי חכמים?!

החזון איש ב'אמונה ובטחון' (ג, כב-כג) כותב שלהיות 'תלמיד חכם' זה המעלה הגדולה והנפלאה ביותר ששייך לאדם להגיע אליה, וז"ל "הנה מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים ומדברי חז"ל כי שם צדיק, חסיד, חכם, יונח על איש רום המעלה, אהוב לפני המקום יתברך ובחיר האנושיות על פני חלד, ואם נחקורה ונמצא את הנמצאים בו מן המעלות והגדולות אשר ינחילוהו את שם האהוב לפניו יתברך, ואשר ישמח בו יוצרו, אז נדע את הדרך האהובה לפניו יתברך שיתנהג בה האדם".

וממשיך "והנה אמרו (ב"ק מ"א, ב) את ה' אלוך תירא - לרבות תלמידי חכמים, למדנו כי האישיות היותר חמודה והיותר מעולה מהכרת התורה היא האישיות הראויה להיקרא בשם תלמיד חכם, ואשר לאיש היקר הזה הרשה רבי עקיבא לעצמו להשוות מוראו למורא של המקום ב"ה ולרבותו מקרא" המעלה העצומה של 'תלמיד חכם' עד כדי שאפשר להשוות מוראו למורא המקום!! "ואם כה איפוא, אם נדע את הקניינים החמודים אשר על ידם קנה שם

תלמיד חכם, נדע את המעשים הסגוליים החביבים לפניו יתברך במעשה האדם ובהנהגתו על פני הארץ בצבא ימיו".

הצורה האמיתית של תלמיד חכם – יודע ומבין ברוב התלמוד!!

וממשיך החזון איש וכותב "והנה עומדת לפנינו השאלה מה דינו של תלמיד חכם ומה שמו דורש ממנו, מה הוא מהותו ובמה כוחו גדול. הנה בדברים קצרים השכיל הרמ"א (י"ד רמג, ב) להציג את תמונתו המאירה בקרני הודה 'תלמיד חכם – **שיודע לישא וליתן בתורה, ומבין מדעתו ברוב מקומות התלמוד ופירושו ובפסקי הגאונים**, ותורתו אומנותו', מבואר דשם תלמיד חכם היינו חכם גדול בהלכה היודע את עומק המשא ומתן של הלכה על פי המקובל בידינו מדור דור ולמד רוב מקומות התלמוד, ואם אינו חכם בזה אף שלמד אגדה וספרי יראה כל שאינו יודע לישא וליתן בהלכה ברוב מקומות התלמוד על פי הפוסקים **אינו בכלל תלמיד חכם** ואין הדין פוטרו מתשלומי מכס אף שתורתו אומנותו".

הצורה האמיתית של תלמיד חכם היא רק באופן כזה שהוא יודע להבין וללמוד **ברוב מקומות הש"ס ויודע את עומק המשא ומתן של הלכה, ובלי זה אינו נחשב תלמיד חכם!!** ואפילו הגדולים ביותר, עיקר מעלתם הייתה הגדלות בתורה, וכמו שמסיים שם החזון איש "ואף שלמה המלך קראו הקב"ה חכם בשעה שתיקן עירובין ונטילת ידים שהוסיף בתורה חכמת התורה הכלולה בהלכות אלו", עיקר החכמה של שלמה המלך, החכם מכל אדם, שידע אף שיחת העופות והדקלים, אבל מה שנתן לו את התואר 'חכם' היא ידיעתו בתורה ובהלכה.

זו המעלה הגדולה ביותר של האדם, התכלית העליונה ביותר ששייך להגיע אליה, השאיפה שכל אחד מאיתנו שואף, להיות 'תלמיד חכם' שמהותו היא בהרחבת הידיעות והאופקים במרחבי הש"ס וההלכה, ידיעת המשא ומתן ברוב הסוגיות, ולזה בוודאי לא שייך להגיע אם לומדים כמה דפים בזמן, אם מתעכבים על סברא אחת כמה ימים, אם לא נכנסים לשיעורים ולא גומרים את המסכת או לכל הפחות את רובה.

הסיבה של גדלים בלימוד – מפני שמסיחים את הדעת!!

ידוע שפעם נשאל מרן הגרי"ש כי הנה מאחר ובדורינו רבו ספסלי בית המדרש בכמות גדולה הרבה יותר מן הדורות הקודמים, מדוע אם כן לא התרבו באותו יחס גדולי התורה וענקי הרוח כמו שהיו בדורות קודמים? השיב על כך הרב אלישיב תשובה נוראה שאמורה לזעזע ולהרעיד אותנו, כי נכון שהיום יש אלפי בני ישיבות ואברכי כוללים, אבל הסיבה שלא יוצאים גדולי תורה היא מפני שמפסיקים באמצע הלימוד ומסיחים את הדעת לדברים אחרים, וזה גורם לעצור ולהפריע את כל העלייה של האדם.

באופן אישי אמר לי רבי אשר פעם בכאב על עצמו כי מזמן שהתחיל לעסוק יותר בצרכי ציבור הוא התחיל לשכוח דברים מתלמודו, מה שלא היה קיים אצלו עד אותו זמן!! [דבר נפלא כשלעצמו!!]. אם אדם רוצה לגדול תלמיד חכם באמת הוא צריך להשקיע את כל כולו, את כל הכוחות והאנרגיות, את המחשבה והרצון, שהכל יהיה פנוי אך ורק לתורה, כך גדלים תלמידי חכמים.

החיזוק הנדרש דבר ראשון – הוא בשעות הסדרים הקבועים

ברצוני להקריא דברים שדיבר בפני תלמידים בישיבה בשנת תשס"ו (כפי שהודפסו אז בישיבה), דברים שגם כיום נוגעים לנו למעשה, ובראשית דבריו אמר "מי שיש לו תועלת מהציבור יש לו גם חיובים לציבור, בחור שלא בא לסדרים, שלא בא בכלל או שבא מאוחר, בארבע, בחמש, ואומר מה הבעיה אני לומד בלילה עד שתיים בלילה. דבר ראשון, כל אחד שילך לפינה ויחשוב לעצמו, הרי הסדרים באופן רשמי זה עד עשר בלילה, הנוהג משנים קדמוניות זה עד אחת עשרה, שתיים עשרה בלילה, הסדרים הרשמיים זה עשר שעות ואם לומד עד אחת עשרה זה אחד עשרה שעות, ואם לומד עד שתיים עשרה זה שתיים עשרה שעות, וכל אחד יעשה חשבון לעצמו אם

לומד עשר שעות", כשאדם רוצה להתחזק, **דבר ראשון שיבדוק שאת מה שהוא חייב לעשות הוא עושה באופן הטוב והמושלם ביותר**, ורק אחרי זה שייך להוסיף עוד תוספות.

וממשיך בדבריו הנפלאים "יש עוד חלק, שאדם צריך להרגיל את עצמו לעול, בחור יום אחד עושה משמר ואחר כך שני ימים הוא ישן, אחר כך יום אחד הוא צריך להתרענן ואחר כך הוא עושה שוב משמר, אדם צריך להרגיל את עצמו **לעול**. אומרים בשם הסבא מקלם שקביעת עיתים לתורה [הרי יש מצוות 'והגית בו יומם ולילה' ומה שייך 'לקבוע עיתים'] היינו לקבוע זמן מסוים שבו ילמד בכל יום בכל מחיר, זמן שמוקדש לתורה, ואומרים שאצלו הוא קבע זמן שמונה שעות שלמד בכל יום בכל מחיר, וחוף מפיקוח נפש שדוחה את כל התורה כולה לא היה שייך להפריע לו, וחוף מזה הוא גם למד כל היום אלא שבכל היום כשהיו עוד מצוות, לדאוג לשני וכדו' היה עושה. והנה, **קביעת עיתים של בחור זה הסדרים**, ויכול ללמוד עוד חוף מזה אבל רק אם הוא לא מפסיד לעצמו", כשאדם קובע לעצמו את הזמן של הסדרים חוק ולא יעבור, אז לא שייך שהוא יאחר לסדר, אז הוא מרגיש את האחריות שלו גם כלפי הציבור.

חובת האחריות של כל בחור על הציבור כולו

וכפי שממשיך ואומר "ואפילו בחור שיעשה חשבון שאף על פי שמגיע מאוחר לסדרים בכל זאת יחד עם הלילות הוא לומד עשר שעות, אולי זה התכונות שלו, אבל יש אחריות של ציבור, והיכן האחריות המינימלית כלפי הציבור, וכשיהיה לבד הוא יכול לעשות כך, ובאמת דברי תורה חשובים בלילה, אבל יש אחריות מינימלית לציבור, **אם הסדר ריק בחצי שעה הראשונה וכי זה צורה של ישיבה!! כמה ניזוקים מזה!!** כמה מחבריו האחרים ומשאר בני הישיבה לא מגיעים בגלל זה ומבלים בכל מיני מקומות, וצריך להרגיש אחריות כלפי הציבור, וזה על ידי שמירת הסדרים ועל ידי התפילות ולימוד המוסר, ולא ללכת ללמוד במקום אחר, אם אין לך מקום אין מה לעשות אבל אם אפשר ויש לך מקום תעשה קביעות מקום בישיבה".

כשנמצאים בזמן של יארכיט, להתעורר מדרכיו ומעשיו, לחשוב ולהתבונן בדברים שדיבר ועורר, כמה שדירבן בכל הזדמנות שצריך לעמול בתורה, להתאמץ ולהתייגע, ללמוד ברציפות, שיהיה לנו אחריות על הציבור, זה הדברים שהוא דיבר תמיד והחיזוק בדברים הללו הם שיכולים בוודאי לעשות תועלת גדולה לעילוי נשמתו.

וכך גם לגבי ההספק, שצריך לעשות מאמץ להספיק עוד ועוד סוגיות ולא להתעכב סתם, נדמה לי שגם זה הוא סיפר פעם בשם ר' חצק'ל אברמסקי שאמר שכשהיה צעיר הוא למד רק גמרא רש"י תוס' עם הרשב"א... הצורה כמו שלומדים היום שמחפשים עוד ועוד ספרים ורוצים לדעת הכל זה מביא בסופו של דבר שלא יודעים כלום, לא מבינים כראוי, כך לא גדלים בתורה.

ונסיים בדבריו שאמר כשדיבר על הרב אלישיב, היינו בטוחים שנזכה יחד עם הרב אלישיב כולנו כאחד לראות פני משיח צדקנו, אבל משלא זכינו הרי ההליכה בדרכיו, הלימוד מהנהגותיו, ההתחזקות וההתעוררות שלנו אחר מיטתו, על ידי זה נזכה ראשית לגאולה האישית של כל אחד, לרוממות ולהצלחה האישית בתורה של כל אחד ואחד ונזכה במהרה לגאולה השלימה יחד עם כל כלל ישראל אכ"י".

(נכתב מפי השמועה מהמנשר בישיבת פוניבז' פרשת וישב תשפ"ו)

יו"ל על ידי מערכת "אדרת אליהו"

© כל הזכויות שמורות.

לקבלת הגליון בפייל, להערות, תרומות והנצחות, ניתן לפנות

בכתובת TANURABANAN1621@gmail.com

חדש!!! ניתן לתרום ולהנציח בעפדות קהילות
יש לחפש ב'קופות נוספות' "אדרת אליהו"

או בקהילות-פון 073-275-7000 ולהקיש את קוד הקופה 56665